

Sygn. akt III AUa 1526/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 stycznia 2024 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Marta Sawińska

Protokolant: Emilia Wielgus

po rozpoznaniu w dniu 31 stycznia 2024 r. w Poznaniu na posiedzeniu niejawnym

sprawy **L. W.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.**

o wysokość kapitału początkowego

na skutek apelacji L. W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 9 września 2022 r. sygn. akt VIII U 659/22

oddala apelację.

	Marta Sawińska	
--	----------------	--

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 25 stycznia 2022 r. znak: (...) -2001 Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P., na podstawie przepisu art. 114 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2016 r. poz. 887), po rozpatrzeniu wniosku z dnia 12 stycznia 2022 r. o ponowne ustalenie wysokości kapitału początkowego, odmówił L. W., ponownego ustalenia wartości kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999r., ponieważ wnioskodawca nie przedstawił żadnych nowych dowodów mających wpływ na wysokość kapitału początkowego.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł odwołujący L. W. wnosząc o jej zmianę poprzez ponowne wyliczenie wysokości kapitału początkowego.

Odwołujący domagał się ustalenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru z lat 1985 do 1994 r., z wyłączeniem 1983r., kiedy odbywał zasadniczą służbę wojskową. Zdaniem odwołującego 1983r. wpływa negatywnie na wysokość kapitału początkowego i dlatego zwrócił się do ZUS o zastosowanie art. 17 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, zgodnie z którym do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego przyjmuje się podstawę wymiaru składek za okres faktycznego podlegania ubezpieczeniu, krótszego niż 10 lat. W przypadku odwołującego byłoby to 9 lat, a okres

pełnienia zasadniczej służby wojskowej (1983r.) nie wpłynąłby negatywnie na wysokość podstawy wymiaru kapitału początkowego.

Wyrokiem z dnia 9 września 2022 r., sygn. VIII U 659/22 Sąd Okręgowy w Poznaniu VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie (pkt 1 wyroku) oraz postanowił nie obciążać odwołującego kosztami zastępstwa procesowego pozwanego organu rentowego (pkt 2 wyroku).

Na mocy art. 387 § 2¹ pkt 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny odstąpił od szczegółowego przedstawienia podstawy faktycznej wyroku, albowiem Sąd II instancji nie zmienił ani nie uzupełnił ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd I instancji i przyjął je w całości za własne.

Apelację od powyższego wyroku wniósł odwołujący zaskarżając go w całości. Odwołujący zarzucił, że organ rentowy do wysokości kapitału początkowego zaliczył 1983 r. (okres służby wojskowej) przyjmując w „o zł”. Odwołujący wskazał, że w sprawie wystąpiły nowe okoliczności po zmianie art. 174 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W ocenie odwołującego do ustalenia kapitału początkowego nie powinna zostać zaliczona służba wojskowa, bowiem wówczas odwołujący nie wykonywał pracy i nie uzyskiwał wynagrodzenia. Nadto odwołujący zarzucił nierówne traktowanie obywateli.

W związku z powyższym wniósł o zmianę wyroku i uwzględnienia jego odwołania (tj. ustalenie kapitału początkowego z pominięciem okresu służby wojskowej).

Organ rentowy nie złożył odpowiedzi na apelację odwołującego L. W..

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja odwołującego nie zasługiwała na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd I instancji wydając zaskarżony wyrok, wyjaśnił wszystkie istotne okoliczności sprawy, przeprowadził wyczerpujące postępowanie dowodowe oraz dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych w granicach zasad logiki formalnej i doświadczenia życiowego, zgodnie ze swobodną oceną dowodów w myśl art. 233 § 1 k.p.c. Sąd orzekający wskazał w pisemnych motywach wyroku, jaki stan faktyczny oraz prawny stał się podstawą jego rozstrzygnięcia oraz podał, na jakich dowodach oparł się przy jego ustalaniu, stosując przy tym prawidłową wykładnię przepisów prawnych mających zastosowanie w niniejszej sprawie.

Argumenty przedstawione w treści apelacji, nie podważyły zasadności stanowiska Sądu I instancji.

W pierwszej kolejności podkreślić należy, że spór w niniejszej sprawie sprowadzał się do ustalenia, czy pozwany organ rentowy prawidłowo wyliczył kapitał początkowy odwołującego w szczególności, czy do ustalenia wartości kapitału początkowego L. W. można uwzględnić okres faktycznego podlegania ubezpieczeniom krótszy aniżeli 10 lat. Sąd Apelacyjny wskazuje przy tym, że odwołujący wniósł o nieuwzględnianie przy ustalaniu podstawy wymiaru kapitału cząstkowego roku 1983 (okres służby wojskowej), a więc wniósł o ustalenie kapitału początkowego z 9 lat kalendarzowych poprzez zastosowanie przepisu art. 17 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Na wstępie przypomnieć należy, że zgodnie z treścią art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w sprawie zakończonej prawomocną decyzją organ rentowy na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu uchyla lub zmienia decyzję i ponownie ustala prawo do świadczeń lub ich wysokość, jeżeli:

1) po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone dowody lub ujawniono nowe okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość;

2) decyzja wydana została w wyniku przestępstwa;

- 3) dowody, na podstawie których ustalono istotne dla sprawy okoliczności faktyczne, okazały się fałszywe;
- 4) decyzja została wydana na skutek świadomego wprowadzenia w błąd organu rentowego przez osobę pobierającą świadczenie;
- 5) decyzja została wydana w oparciu o inną decyzję lub orzeczenie sądu, które zostało następnie uchylone, zmienione albo stwierdzono jego nieważność;
- 6) przyznanie świadczeń lub nieprawidłowe obliczenie ich wysokości nastąpiło na skutek błędu organu rentowego.

W ust. 1b przewidziano z kolei, że z przyczyn określonych w ust. 1 pkt 2 i 3 decyzja może zostać uchylona lub zmieniona również przed stwierdzeniem sfalszowania dowodu lub popełnienia przestępstwa orzeczeniem sądu lub innego organu, jeżeli sfalszowanie dowodu lub popełnienie przestępstwa jest oczywiste, a uchylenie lub zmiana decyzji są niezbędne do zapobieżenia poważnej szkodzie dla interesu publicznego. Z kolei w ust. 1c wskazano, że z przyczyn określonych w ust. 1 pkt. 2 i 3 można uchylić lub zmienić decyzję także w przypadku, gdy postępowanie przed sądem lub innym organem nie może być wszczęte na skutek upływu czasu lub z innych przyczyn określonych w przepisach Kodeksu postępowania karnego. W ust. 1d określono, że o wszczęciu postępowania z urzędu w sprawie uchylenia lub zmiany decyzji, o której mowa w ust. 1, organ rentowy zawiadamia niezwłocznie osobę zainteresowaną.

W ust. 1e z kolei przewidziano, że uchylenie lub zmiana decyzji, o której mowa w ust. 1, nie może nastąpić, jeżeli od dnia jej wydania upłynął okres: 1) 10 lat - w przypadkach określonych w ust. 1 pkt 2-4; 2) 5 lat - w przypadkach określonych w ust. 1 pkt 1 i 5; 3) 3 lat - w przypadku określonym w ust. 1 pkt 6. W ust. 1f zastrzeżono przy tym, że przepisu ust. 1e nie stosuje się, jeżeli: 1) w wyniku uchylenia lub zmiany decyzji z przyczyn określonych w ust. 1 osoba zainteresowana nabędzie prawo do świadczenia lub świadczenie w wyższej wysokości; 2) uchyleniu lub zmianie podlega decyzja o ustaleniu kapitału początkowego, który nie został uwzględniony do obliczania wysokości emerytury ustalonej prawomocną decyzją. Dalej w ust. 1g przewidziano, że organ rentowy odstępuje od uchylenia lub zmiany decyzji, z przyczyn określonych w ust. 1 pkt 6, jeżeli uchylenie lub zmiana decyzji wiązałyby się z nadmiernym obciążeniem dla osoby zainteresowanej, ze względu na jej sytuację osobistą lub materialną, wiek, stan zdrowia lub inne szczególne okoliczności.

W związku z regulacją zawartą w art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, kwestia wznowienia postępowania została ograniczona co do zasady do enumeratywnie wymienionych przypadków takich jak: przedłożenie nowych dowodów lub ujawnienie nowych okoliczności istniejących przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość, wydanie decyzji w wyniku przestępstwa, fałszywe dowody, na podstawie których ustalono istotne dla sprawy okoliczności faktyczne, wydanie decyzji na skutek świadomego wprowadzenia w błąd organu rentowego przez osobę pobierającą świadczenie, wydanie decyzji w oparciu o inną decyzję lub orzeczenie sądu, które zostało następnie uchylone, zmienione albo stwierdzono jego nieważność, błąd organu rentowego powodujący przyznanie świadczeń lub nieprawidłowe obliczenie ich wysokości.

Po ponownym zapoznaniu się ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym Sąd Apelacyjny uznał, że w niniejszej sprawie nie zaistniały okoliczności, o których mowa w art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, albowiem odwołujący domagając się ponownego przeliczenia kapitału początkowego nie przedstawił żadnych nowych dowodów umożliwiających weryfikację prawomocnej decyzji, zatem słusznie Sąd I instancji nie znalazł podstaw do uwzględnienia odwołania.

W tym miejscu podkreślić należy, że zgodnie z art. 174 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12. Z kolei ust. 2 powołanego przepisu wskazuje, iż przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy: okresy składkowe, o których mowa w art. 6, okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5 oraz okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-4 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2. 3. Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na

zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 r.

Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się:

- z wynagrodzeń osiągniętych w 10 kolejnych latach kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia przed 1 stycznia 1999 r.,
- z wynagrodzeń osiągniętych w 20 latach kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia przed 1 stycznia 1999r.,
- z faktycznego okresu podlegania ubezpieczeniu,
- z uwzględnieniem wskaźnika wysokości podstawy wymiaru renty z tytułu niezdolności do pracy, jeśli prawo do renty istniało na dzień 31 grudnia 1998 r.

Z kolei art. 17 ust. 1 ww. ustawy emerytalnej stanowi, że jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru renty w myśl art. 15 ust. 1 dla ubezpieczonego, o którym mowa w art. 58 ust. 1 pkt 1-4, do ustalenia podstawy wymiaru przyjmuje się podstawę wymiaru składek za okres faktycznego podlegania ubezpieczeniu, z uwzględnieniem ust. 2 i 3. Przepis art. 15 ust. 3 stosuje się odpowiednio. Ust. 3 stanowi natomiast, że przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru renty w myśl art. 15 ust. 1 dla ubezpieczonego, o którym mowa w art. 58 ust. 1 pkt 5, z powodu pełnienia zastępczej służby wojskowej, odbywania czynnej służby wojskowej albo korzystania z urlopu wychowawczego.

Przepis art. 17 ust. 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru kapitału początkowego w myśl art. 15 ust. 1 dla ubezpieczonego urodzonego przed dniem 31 grudnia 1968 r. z powodu nauki w szkole wyższej, o której mowa w art. 7 pkt 9 (nauki w szkole wyższej na jednym kierunku, pod warunkiem ukończenia tej nauki, w wymiarze określonym w programie studiów) - art. 174 ust. 3a ustawy emerytalnej.

Przy ustalaniu kapitału początkowego zasady wynikające z przepisów art. 17 ust. 1 ustawy emerytalnej mają zastosowanie wyłącznie do osoby ubezpieczonej urodzonej najwcześniej 31 grudnia 1968 r. i młodszej.

W odniesieniu do osób urodzonych (...) i młodszych podstawę wymiaru kapitału ustala się z zastosowaniem art. 17 ust. 1 ustawy emerytalnej, jeżeli ubezpieczony nie ma 10 kolejnych lat kalendarzowych, w których osiągał - w każdym roku - wynagrodzenie lub dochód, stanowiący podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne.

Z kolei, podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się z zastosowaniem art. 17 ust. 3 ustawy emerytalnej, tj. dla osób urodzonych przed 31 grudnia 1968 r. jeżeli w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych nie wystąpiła przerwa w zatrudnieniu (ubezpieczeniu) w innym roku kalendarzowym (latach kalendarzowych) niż rok kalendarzowy (lata kalendarzowe), w którym występuje okres urlopu wychowawczego, okres zastępczej służby wojskowej lub okres czynnej służby wojskowej, a także okres nauki w szkole wyższej.

Sąd Najwyższy w uchwale z 13 maja 2004 r. (III UZP 11/03, LexPolonica nr 367115) stwierdził, iż przyjęcie okresu faktycznego ubezpieczenia dla ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego zgodnie z zasadami określonymi w art. 174 ust. 3 w związku z art. 17 ust. 1 lub ust. 3 może mieć miejsce jedynie wówczas, gdy podstawy tej nie można obliczyć na zasadach przewidzianych w art. 174 ust. 3 w związku z art. 15 i 16 tej ustawy.

Zgodnie z art. 16 ustawy emerytalnej, jeżeli w okresie ubezpieczenia występowały - poza urlopem wychowawczym, służbą wojskową, nauką w szkole wyższej - inne przerwy, przyjmuje się wówczas, że urlop ten lub służba albo nauka nie jest wyłączną przyczyną nieudowodnienia co najmniej 10 kolejnych lat kalendarzowych podlegania ubezpieczeniu. Podstawa wymiaru powinna być wówczas ustalona z okresu kolejnych 10 lat kalendarzowych ustalanych zgodnie z art. 16 ustawy emerytalnej.

Wprowadzono jednak zasadę, że przerwa w zatrudnieniu (ubezpieczeniu) spowodowana innymi przyczynami, aniżeli urlop wychowawczy, zastępcza służba wojskowa lub czynna służba wojskowa nie stanowi przeszkody do zastosowania przepisów art. 17 ust. 3 ustawy emerytalnej, jeżeli usytuowanie urlopu lub służby w okresie zatrudnienia (ubezpieczenia) powoduje, że ubezpieczony nie ma 10 kolejnych lat kalendarzowych, w których - w każdym roku - osiągał wynagrodzenie - dochód, stanowiący podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne.

Mając na uwadze powyższe przyjąć należy, że przy ustalaniu podstawy wymiaru kapitału początkowego odwołującego L. W. organ rentowy prawidłowo zastosował przepisy art. 174 ust. 3 ustawy emerytalnej.

Sąd Apelacyjny podkreśla przy tym, że bezspornym jest, że L. W. udowodnił 10 kolejnych lat kalendarzowych podlegania ubezpieczeniu społecznemu i urodził się (...), a zatem brak jest podstaw do zastosowania w jego przypadku przepisu z art.17 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie doszło również do naruszenia Konstytucji RP poprzez nierówne traktowanie obywateli, bowiem zaskarżona decyzja została wydana przez organ rentowy zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, a zatem jest prawidłowa.

Sąd orzekający wskazał w pisemnych motywach wyroku, jaki stan faktyczny oraz prawny stał się podstawą jego rozstrzygnięcia oraz podał, na jakich dowodach oparł się przy jego ustalaniu, stosując przy tym prawidłową wykładnię przepisów prawnych mających zastosowanie w niniejszej sprawie. Prawidłowo dokonane ustalenia faktyczne oraz należycie umotywowaną ocenę prawną sporu Sąd Apelacyjny przyjmuje za własną, w pełni dzieląc wywody zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. W ocenie Sądu Apelacyjnego przy wydaniu wyroku z 9 września 2022 r. Sąd Okręgowy nie naruszył ani przepisów prawa procesowego ani też przepisów prawa materialnego.

Uznając zatem zarzuty apelującego za nieuzasadnione, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił wniesioną apelację.

sędzia Marta Sawińska